

כתוב במשנה אבות (ה יז) כל מחלוקת שהיא לשם שמים, סופה להתקיים. ושאינה לשם שמים, אין סופה להתקיים, איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאינה לשם שמים, זו מחלוקת קורח וכל עדתו, ע"כ. זה קשה, שמשמע מכאן שהעבירה של קרח היתה שהוא עשה מחלוקת שלא לשם שמים? והלא רוב המחלוקות שאנחנו מכירים הן שלא לשם שמים, ובכל זאת אין להם תוצאות כמו קרח. קרח לא רק עשה מחלוקת שלא לשם שמים, הרי הוא חלק על משה רבינו, ועל קבלת התורה שלו. ועוד יש להתבונן בפרשתא דא, מהא גם שכתוב שכל מי שמחזיק מחלוקת עובר על לאו של לא תהיה כקרח ועדתו (סנהדרין קי ע"א¹), ומשמע שכל מחלוקת בעולם מצטרפת למעשה קרח.

ע"י תיקוני (כא ע"א): ולתתא איהי האי נקודא מים נוקבין ולעילא מים דכורין רקיע באמצעיתא כגוונא דא א עלה אתמר ויהי מבדיל בין מים למים (בראשית א ו) והאי איהו מחלוקת שהיא לשם שמים דאיהו סופה להתקיים ולעילא שלם ויחודא בתרווייהו ולא מחלוקת דפרודא כגון מחלוקת קרח ועדתו באהרן² ומחלוקת האי דאיהו לשם שמים בגין דמים תתאין אינון בוכין ואמרין אנן בעיין למהוי קדם מלכא עלת העלות ובען לסלקא לעילא רקיע אפריש בינייהו עד דעלת העלות שוי לון שוין י מסטרא דא וי מסטרא דא ו' באמצעיתא כגוונא דא יו"י דאיהי א' ואלין כלהו קרבין לעלת העלות ורוא דמלה (בראשית א מז) ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים ואינון שוין הה"ד (ישעיה ל כו) והיה אור הלבנה כאור החמה.

תרגום: ולמטה הנקודה הזו [היא] מים נקביים, ולמעלה מים זכריים, הרקיע באמצע, כדגמא זה א עליה נאמר "ויהי מבדיל בין מים למים". וזוהי מחלוקת שהיא לשם שמים (אבות פ"ד מ"א), שהיא סופה להתקיים ולהכניס שלום ויחוד בשניהם, ולא מחלוקת של פירוד, כמו מחלקת קרח ועדתו עם אהרן, ומחלוקת הזו שהיא לשם שמים, משום שהמים התחתונים בוכים (ב"ר פ"ה סי' ד), ואומרים אנו רוצים להיות לפני המלך, עילת העילות, ורוצים לעלות למעלה. הרקיע מפריד ביניהם, עד שעלת העלות שם אותם שוים, "מצד זה, וי מצד זה, ו' באמצע כמו זה יו"י, שהיא א. וכל אלו קרובים לעילת העילות, וסוד הדבר "ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים", והם שוים, זהו שכתוב "והיה אור הלבנה כאור החמה".

בהגר"א: לשם שמים – שם מלכות, שמים בינה: כגון מחלוקת קרח כו' – שרצה להפריש שמאלא מימינא, ולא רצה להיות לוי לכהן, לאהרן ימינא³:

ענין המחלוקת היא שכך נוצר העולם, ועבודה שלנו, היא לחברו לשלום, לשם שמים לחבר הכל למעלה, והוא תיקונו. כל א' מסתכל על הסרונותיו ומבקש שלא יהיו, אבל המבט האמיתי היא שיתקנו.

¹ לפלא, שממשמעות הגמ' שכל העבירה היא להחזיק מחלוקת, אבל להתחיל אין בזה חסרון? אלא ע"י לשון הגמ' בשלימות: ע"י סנהדרין דף קי ע"א: ויקם משה וילך אל דתן ואבירם אמר ריש לקיש מכאן שאין מחזיקין במחלוקת דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו. היינו שאם רשע כופר בתורה בא אליך במחלוקת, ואתה לא רודף אחריו לסדר את המחלוקת אתה עובר בלאו? לפלא.

² ע"י משנה באבות (פ"ה מ"ז) כל מחלוקת שהיא לשם שמים, סופה להתקיים. ושאינה לשם שמים, אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים, זו מחלוקת קרח וכל עדתו, ע"כ. ויש להדגיש שלא מוזכר אהרון.

³ ע"י זהר ח"ג קעו ע"א וז"ל, ת"ח אהרן ימינא. ליואי שמאלא. קרח בעי למעבד חלופא דימינא לשמאלא בג"כ אתענש, עכ"ל.

אבל צריך לדעת שיש ג' חלקים במחלוקת זו, שיש קרח אהרן ומשה שצריך לעשות שלום, ועי' תיקון² (פב ע"א): ויבדל אלהים בין האור ובין החשך בין האור (&) דא אהרן כהנא ובין החשך דא קרח אמר משה לי אתחזי לאפרשא מחלקת דאנא איהו דיוקנא דטוב דלעילא הוא דאתדבק קרח בחשוכא דסטרא אחרא ואכחיש עובדא דבראשית דלא בעא לאתדבקא בשמאלא דאיהו לוי אמר (&) הבדלו מתוך העדה הזאת

תרגום: "ויבדל אלהים בין האור ובין החשך", "בין האור", זה אהרן הכהן, "ובין החשך", זה קרח. אמר משה, לי ראוי להפריד המחלקת, שאני הוא דמות של הטוב של מעלה, ראה שנדבק קרח בחשכה של הצד האחר והכחיש את מעשה בראשית, שלא רצה להדבק בשמאל שהוא לוי, אמר "הבדלו מתוך העדה הזאת".

בהגר"א: דאיהו טוב – דבחוג לבדם אי אפשר להשתמש, כמ"ש (תענית כג ע"א) השפעת עליהם כו' רבוננו של עולם עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינן יכולין לא ברוב טובה ולא ברוב פורענות כעסת עליהם אינן יכולין לעמוד השפעת עליהם טובה אינן יכולין לעמוד, וכמ"ש בתחלה כו' [רש"י בראשית א א: עלה במחשבה לבראתו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין], וברג"ה, ותרא אותו כי טוב הוא (&), ועי' בפרשת בראשית (טז ע"ב), ע"כ. וז"ל הזהר בראשית: וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א ד) דא עמודא דאמצעייתא כי טוב⁴ אנהיר עילא ותתא ולכל שאר סטריין ברוז יהו"ה שמא דאחיד לכל סטריין ויבדל אלהים וגו' (שם) אפריש מחלוקת למהוי כלא שלים.

תרגום: "וירא אלהים את האור כי טוב", זה עמוד האמצעי. "כי טוב", האיר מעלה ומטה ולכל שאר הצדדים בסוד יהו"ה, השם שאוחז את כל הצדדים. "ויבדל אלהים וגו'", הפריד מחלוקת להיות הכל שלם.

ועיי"ש יח ע"א: ואע"ג דאפריש בין מיין עלאין לתתאין מחלוקת לא אתבטל עד יום תליתאי ואסכים מחלוקת ואתיישב כלא בדוכתיה כדקא יאות ובגין מחלוקת [דא אע"פ] דאיהו [קיומא דעלמא] (קיימא) לא כתיב כי טוב בשני דלא אשתלים⁵ עובדא תרגום: ואף על גב שהפריד בין מים עליונים לתחתונים, מחלוקת לא התבטלה עד יום שלישי, והוסכמה המחלוקת, והכל התיישב במקומו כראוי. ובגלל מחלוקת זו, אף על פי שהוא קיום העולם, לא כתוב כי טוב בשני, שלא נשלם המעשה.

ועיי"ש יט ע"ב: ביומא דא כתיב כי טוב כי טוב תרי זמני בגין דיומא דא אחיד לתריין סטריין ואפריש מחלוקת אמר להאי סטרא כי טוב⁶ ואסכים ביניהו.

תרגום: ביום זה כתוב "כי טוב" "כי טוב" פעמיים, בגלל שיום הזה אחוז לשני צדדים ומפריד מחלוקת. אמר לצד זה "כי טוב" ולצד זה "כי טוב", ומסכים ביניהם.

כתוב בגמרא שבת (דף י ע"ב) שאסור לשאול שלום בבית המרחץ בגלל שזה קריאת שם שמים.

עי' דרך חיים (פרק א משנה יב): מה שנקרא ה' שלום ואסור לומר שלום בבית המרחץ, שמזה תראה כי ה' שלום הוא ענין קדוש על הכל. ולכך הוא דבר שאינו מצד עוה"ז.

⁴ כי טוב בגי' אה"ה יהו"ה זהו עילא ותתא (נ"א).

⁵ שלא נשלם המעשה עד יום ג' (מ"מ).

⁶ "ולהאי סטרא כי טוב" נוסף דפ"ו וכן הוא במ"מ.

⁷ שמא דד' אתוון הוא שם אדנ"י וסליק לתריסר אתוון, הם י"ב אותיות מלוי אדנ"י בארבע דיוקנין כל סטריין, פי' כל אות מאדנ"י מאירה לצד א' מהמרכבה (מ"מ).

ועיי"ש במהר"ל שמדגיש המעלה שכתוב במשנה רודף שלום, שהימים לרדוף אחריו שזה נעלם מעולם הזה, ועי' מס"י פרק ו: תראה שהמלאכים נשתבחו במדה הטובה הזאת, שנאמר בהם (תהלים קג &) גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ואומר (יחזקאל א &) והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק. והנה אדם הוא אדם ולא מלאך, על כן אי אפשר לו שיגיע לגבורתו של המלאך. ולהסביר דבריו עי' זהר ח"ב ג ע"א: כל אשר דבר יהו"ה נעשה ונשמע והו' במתקלא חדא כמלאכין עלאין דהכי כתיב בהו' (תהלים קג כ) ברכו יהו"ה מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו.

תרגום: כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע והיו במשקולת אחד כמלאכים עליונים שכך כתוב בהם ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו.

המהר"ל מבאר זאת בנתיב השלום (פרק א'), שאין מציאות של שלום בעולם הזה, שהעולם נברא בחלקים, ושלמותו לא נמצאת כאן אלא מחוצה לו. עולם הזה נברא חסר והוא צריך השלמה, וההשלמה שלו נמצאת אצל בוראה. כל מי שרוצה שלום צריך לעבור את הגבולות של העולם הזה כדי להגיע אליו.